

B'RIT MILA – OBREZIVANJE MUŠKOG DETETA

Obrezivanje muškog deteta – *B'rit mila* (hebr.) – bio je, i jeste, jedan od najznačajnijih obreda i suštinskih simbola jevrejske kulture, kojim se čuva zavet Bogu. Kako Biblija kaže, obrezivanje je i otpočelo po Božjoj zapovesti.¹⁸

B'rit mila je običaj ritualnog i verskog karaktera i, prema nekim pretpostavkama, njegova starost seže čak do vremena nomadsko – stočarskog načina života i privređivanja. Tokom helenske dominacije nad Judejom, od IV do II veka pre n.e., uvedene su žestoke zabrane svih jevrejskih simbola i rituala u cilju asimilacije i potiskivanja judaizma, čiji je monoteistički pristup bio u dubokoj suprotnosti sa religijom antičkih osvajača.¹⁹ Međutim, kontinuitet ritualnog obrezivanja nije prekinut, ni tada – ni kasnije. To je deo jevrejskog kodeksa ponašanja koji ima svoje društveno i duhovno značenje velike *micve* (bogougodnog dela, hebr.), u vidu „puštanja zavetne krvi”, u stvari, medicinskog zahvata.²⁰ (Prema nekim savremenim istraživanjima, obrezivanje je dobra preventiva u zaštiti muškarca od određene vrste infekcije, pa čak i kanceroznog oboljenja. Nije isključeno da su stari Jevreji došli do istog zaključka iskustvenom metodom jer, opšte uzev, mnogi ritualni postupci skrivaju u svojoj osnovi sasvim realne zaštitne mere i prosto se nameće misao da nisu, prvobitno, nastali iz duhovnih pobuda. Ali, neka to ostane samo kao pretpostavka, pošto je obrezivanje izraz poštovanja volje Božje; njime se zaslužuje naklonost i zaštita Boga, tako da obred treba posmatrati samo u religijskom kontekstu.)

Mada je otac bio obavezan da upriliči *B'rit mila* za svako svoje muško dete, ovaj obred nije imao obeležje jevrejske ekskluzivnosti, odnosno sakramenta. Dete koje je rodila Jevrejka automatski pripada jevrejskom etnosu, bez obzira na to da li je obrezano ili ne. Obrezivanje može da izvrši svaki Jevrejin, pa čak i žena (Jevrejka) u nedostatku dovoljno veštog muškarca. Međutim, u većini slučajeva obred je vršio posebno određen, vrlo pobožan muškarac – *mo el* (hebr.) – koji je, naravno, bio dobar poznavalac takvih za-

hvata. U talmudskim vremenima, *moel* je bio neka vrsta zanatlije, profesionalca. Kasnije, u modernijim zajednicama, ovaj obred su počela da obavljaju obučena lica sa dozvolom lokalnog rabina. (Danas se obrezivanje, uglavnom, vrši u bolnicama.)

Prema pravilima, obredu se pristupalo osmog dana po rođenju deteta, izjutra, ali pod uslovom da je zdravstveno stanje novorođenčeta zadovoljavajuće. Ukoliko je dete bilo prerano rođeno, fizički slabo ili bolešljivo, obrezivanje se odlagalo sve do njegovog potpunog oporavka. U slučaju da je dete, iz nekog razloga, bilo obrezano pre osmog dana starosti (ili prirodnog nedostatka tog dela kože na polnom organu), obred je izvršavan simboličnim ubodom ili malim zasecanjem kože, tek toliko da se „pusti kap zavetne krvi“. Ispunjenje *B'rit mila* zapovesti je imalo izvesnu prednost nad neprikosnovenim *Šabat*om i drugim praznicima; jedino su pripreme (donošenje obrednog pribora, i si.) morale biti završene pre nego što praznik počne.

Izuzimajući duhovni smisao celokupnog običaja, obrezivanje je bilo, u stvari, jednostavan čin koncentrisan na relativno laku, ritualno vođenu hiruršku intervenciju.²¹ Pre nego što bi počeo obred, cela zajednica je blagosiljala dete; za tu priliku Sefardi su imali prigodnu pesmu. Na vratima sobe koja je bila određena za obred, kum – *sandak* (onaj koji drži, hebr.) – preuzimao je dete od majke i predavao ga *moelu*. U sobi je obavezno bila postavljena jedna posebno ukrašena stolica, namenjena proroku Eliji, (Iliji), koji je bio anđeo-čuvar dece i duhovno prisustvovao obredima *B'rit mila*. *Moel* je spuštao dete na tu stolicu, blagosiljajući sećanje na proroka Eliju. *Sandak* je, sedeći odmah „pored“ Elije, imao u krilu jastuk na koji je prihvatao dete i čvrsto mu držao nožice. Opasnost od infekcije bila je svedena na minimum jer je, pre samog zahvata, *moel* temeljno prao ruke i potapao ih u dezinfekcioni rastvor. Levom rukom je hvatao kožicu na detetovom polnom organu i, određivši obim koji treba ukloniti, naticao je neku vrstu štitnika u vidu stilizovane štipaljke. Štitnik je imao svrhu barijere između vrha organa i kože koju treba odseći, onemogućavajući povredu. Nož za obrezivanje, čije su oštre ivice često pravljene obostrano, *moel* je uzimao u desnu ruku i, izgovorivši određeni blagoslov, odsecao kožu. Odsecanje je moralo biti izvršeno u jednom mahu, duž štitnika. Opnu (sluzokožu), koja je ovim zahvatom otkrivena, *moel* je hvatao palcem i kažiprstom i leve i desne ruke, rasepivši je u potrebnoj meri (zahvat *perija*, hebr.). Ponekad je *perija* vršena makazama, ali je krvarenje tada bilo veće, pa se taj način izbegavao. U završnoj etapi, bilo je bitno da se rana što bolje očisti od krvi (*mecica*, hebr.). U novije vreme, taj proces je olakšan korišćenjem posebne staklene tube, odobrene od rabinskog suda.

Pošto je operacija završena, otac deteta je izgovarao blagoslov, uz pratnju gostiju, pozvanih da prisustvuju ovom značajnom obredu. Ima izvesnih

odstupanja u tome kakav će se blagoslov izgovoriti. Za razliku od Izraela, u većini jevrejskih zajednica u dijaspori nije običaj da se izgovara radostan blagoslov, jer je dete upravo pretrpeo bol.

Uvek se sa posebnom pažnjom (i strepnjom) pratilo krvarenje, odnosno zarastanje rane posle obrezivanja. Neki naučni izvori tvrde da se za hemofiliju – bolest koja pogađa muškarce, ali se prenosi po ženskoj liniji – znalo još u talmudskoj epohi. Na to ukazuje sledeći propis: ako prva dva muška deteta od iste majke umru od posledica obrezivanja, sledeće sinove ne treba podvrgnuti ovom obredu. Takođe, ako dve sestre izgube po jedno muško dete, pod istim okolnostima, sinovi iz te porodice (po ženskoj liniji) se ne obrezuju. U takvim slučajevima, pribegavalo se kratkom obredu koji simbolizuje obrezivanje: atmosfera i situacija je bila ista, ali je *moel*, umesto operacije, držao pehar vina i izgovarao dva blagoslova, jedan nad vinom, drugi za zavetovanje Bogu, a zatim, posebnu molitvu za dobrobit deteta. Na kraju, *moel* je davao detetu da popije nekoliko kapi vina.²²

Raširen običaj da se detetu da ime upravo prilikom obrezivanja, sproveden je bez obzira na to da li je obred izvršen u potpunosti ili simbolično.

Obred obrezivanja je, uglavnom, vezan za kuću, mada je tokom srednjeg veka češće vršen u lokalnim sinagogama. Kod jugoslovenskih Sefarda, mesto je birano po ličnom nahođenju, tako da je zahvat vršen kako po kućama, tako i u sinagogi sefardskog obreda. Operaciju je, obično, izvodio rabin, jer je tek poneka sefardska opština imala *moela*. Aškenazi u Jugoslaviji su već bili nešto striktniji – u većini slučajeva, obred se odigravao u porodičnoj kući, a vršio ga je *moel*. (Podaci se odnose na period do Drugog svetskog rata.)²³

Bilo je nekih pokušaja, sredinom XIX veka, da se način obrezivanja usavrši korišćenjem većeg broja instrumenata, te učini naprednijim i sigurnijim za bebu. Međutim, prethodno opisana tradicionalna tehnika, nije time bila prevaziđena. Štaviše, bila je bolja i upražnjavana je sve do pojave sasvim modernog hirurškog zahvata.

¹⁸Cadik Danon: Zbirka pojmova Izjudalstva, SJOJ, Beograd 1996, str. 164.

¹⁹Simon Dubnov: Kratka istorija jevrejskog naroda, SJOJ, Beograd 1961, str. 64-65.

²⁰Hayyim Schneid: Family, Keter books, Jemsalim 1973, str. 56-61.

²¹Ibid, str. 57-59.

²²Ibid, str. 61-62.

²³Prema podacima iz ankete Jevrejskog istorijskog muzeja, 1984.

